

RPA DEFENSIE

INFORMATIE- EN PARTICIPATIEPROCEDURE

SYNTHESEVERSLAG

INHOUD VAN HET VERSLAG

I.	Inleiding.....	1
II.	Lijst van initiatieven en vergaderingen	2
III.	Synthese van de voornaamste opmerkingen van het publiek	7
IV.	Verslagen van de informatie- en participatievergaderingen.....	8

I. INLEIDING

Artikel 6 van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 3 mei 2018 betreffende het informatie- en participatieproces voor het publiek voorafgaand aan de uitwerking van de ontwerpen van de richtplannen van aanleg bepaalt het volgende:

Art. 6. § 1. Over het verloop van de informatie- en participatiefase wordt voorafgaand aan de goedkeuring van het ontwerp van RPA een syntheseverslag opgemaakt door het Bestuur.

§ 2. Dit syntheseverslag omvat:

- 1° De volledige lijst met genomen initiatieven, de vergaderingen die zijn ingericht en enig ander initiatief genomen door het Bestuur als uitvoering van dit besluit;
- 2° De synthese van de voornaamste opmerkingen geformuleerd door het betrokken publiek over het beoogde ontwerp van RPA.
- 3° De verslagen bedoeld in de artikelen 3, § 4, en 5, § 2.

§ 3. Dit syntheseverslag wordt:

- 1° toegevoegd aan het dossier dat aan de Regering wordt voorgelegd met het oog op de goedkeuring van het ontwerpplan;
- 2° bekendgemaakt op de website van het Bestuur, waar het beschikbaar blijft tot het einde van de goedkeuringsprocedure van het RPA.

§ 4. In de beslissing tot goedkeuring van het RPA motiveert de Regering uitdrukkelijk haar beslissing voor ieder punt waarop zij is afgeweken van de uitgebrachte opmerkingen.

II. LIJST VAN INITIATIEVEN EN VERGADERINGEN

Hier volgt de lijst van de initiatieven en vergaderingen die werden ondernomen in het kader van de informatie- en participatieprocedure van het RPA Defensie :

- online plaatsen van een eigen webpagina voor het project op de website van Perspective in 2018;
- publicatie op 12 juli 2019 van een kaderstuk in de Brusselse edities van twee Franstalige kranten (Le Soir en La Capitale) en twee Nederlandstalige kranten (Het Laatste Nieuws, Het Nieuwsblad) met informatie voor de burgers over de beschikbaarheid op de website van perspective.brussels van:
  - o de opdracht van de minister-president aan perspective.brussels om over te gaan tot het opstellen van een RPA;
  - o een toelichting met een samenvatting van de perimeter van het geplande project, de diagnose, de belangrijkste geïdentificeerde problemen en de nagestreefde doelstellingen;
  - o het mailadres, het postadres en het telefoonnummer van het contactpunt waar het betrokken publiek informatie kan krijgen over het geplande RPA en kan vragen om te worden uitgenodigd op de informatie- en participatievergadering van 17 september 2019;
  - o een online formulier waarmee het betrokken publiek kan vragen om te worden uitgenodigd op de informatie- en participatievergadering;
- publicatie op 2 september van een volle pagina in de Brusselse edities van twee Franstalige kranten (Le Soir en La Capitale) en twee Nederlandstalige kranten (Het Laatste Nieuws en Het Nieuwsblad) met informatie voor de burgers over de organisatie van informatie- en participatievergaderingen;
- verzending op 9 juli 2019 van een e-mail aan de gemeentes Sint-Joost, Schaarbeek en de stad Brussel over de informatie- en participatievergaderingen, voor publicatie op de gemeentelijke aankondigingsborden en op hun websites, en met vermelding van de beschikbaarheid op de website van perspective.brussels van:
  - o de opdracht van de minister-president aan perspective.brussels om over te gaan tot het opstellen van een RPA;
  - o een toelichting met een samenvatting van de perimeter van het geplande project, de diagnose, de belangrijkste geïdentificeerde problemen en de nagestreefde doelstellingen;
  - o het mailadres, het postadres en het telefoonnummer van het contactpunt waar het betrokken publiek informatie kan krijgen over het geplande RPA en kan vragen om te worden uitgenodigd op de informatie- en participatievergadering van 17 september 2019;
  - o een online formulier waarmee het betrokken publiek kan vragen om te worden uitgenodigd op de informatie- en participatievergadering;
voor publicatie op de gemeentelijke aankondigingsborden en op hun websites.
- Vanaf 26 augustus huis-aan-huisbedeling van 13.923 postkaarten in de wijk van het RPA met een uitnodiging voor de burgers op de informatie- en participatievergaderingen en met info over de verschillende manieren om informatie te verkrijgen en deel te nemen (spreekuren, contactpunten);
- van 2 september tot 17 oktober spreekuren bij perspective.brussels, twee halve dagen per week (woensdagmiddag en vrijdagochtend) en een avond op afspraak (donderdagavond);
- van 12 juli tot en met 17 oktober organisatie van een contactpunt per e-mail, telefoon, online formulier en post;
- online plaatsen op 12 juli van een formulier waarmee het betrokken publiek bezwaren, opmerkingen en suggesties kan indienen;
- op 8 oktober (van 09.00 u tot 11.30 u) spreekuur bij de stad Brussel en op 24 september (van 17u tot 19u30) spreekuur bij de gemeente Evere;

- op 17 september 2019 (19.30 uur) informatie- en participatievergadering in Da Vinci Science Park, Jules Bordetlaan 11, 1140 Evere ;

Brussel in beweging !

perspective.brussels werd belast met de studie naar de toekomst van de wijken Heizel, Defensie en Maximiliaan-Vergote. Er zullen openbare vergaderingen worden georganiseerd om de perimeter, de diagnose, de uitdagingen en de doelstellingen voor elke wijk te bespreken.

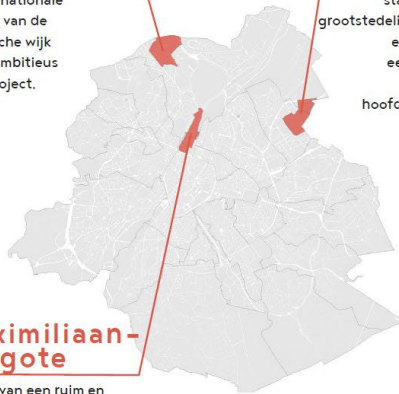

Heizel

Integratie van lokale en internationale troeven van de historische wijk in een ambitieus stadsproject.

Defensie

Definiëren van een duurzaam stadsproject met een grootstedelijk landschapspark, een gemengde wijk, een Europese school en de nieuwe hoofdzetel van Defensie

Maximiliaan-Vergote

Aanleg van een ruim en dynamisch park te midden van wijken om sociale, stedelijke en landschappelijke relaties te herstellen.

Doe mee !

Om deel te nemen en uw opmerkingen en suggesties kenbaar te maken, kunt u vragen om te worden uitgenodigd:

♦ **Via e-mail**, volgens het RPA dat u interesseert :
 RPA Maximiliaan-Vergote : rpamax@perspective.brussels
 RPA Defensie : defensie@perspective.brussels
 RPA Heizel : heizel@perspective.brussels

♦ **Via een aanvraagformulier** voor een uitnodiging via de QR code hieronder of op www.perspective.brussels

♦ **Met de post** :
 perspective.brussels, Departement Territoriale Strategie, Naamsestraat 59, 1000 Brussel

♦ **Telefonisch** :
 ♦ 02 / 435 42 00

U vindt alle informatie** op de website van perspective.brussels :
www.perspective.brussels

* Door de op 14 juni 2019 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerde ministeriële besluiten conform het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 3 mei 2018 betreffende het informatie- en participatieproces voor het publiek voorafgaand aan de uitwerking van richtplannen van aanleg.
 ** Het ministerieel besluit gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14 juni 2019, de samenvattende diagnostische nota, de grote uitdagingen van het gebied en de betrokken perimeter, de contactgegevens van perspective.brussels en de link naar het uitnodigingsformulier.
 Verantwoordelijke uitgever: Christophe Soli, Directeur-generaal van perspective.brussels - Naamsestraat 59, 1000 Brussel / Foto's: Rechten voorbehouden

Brussel in beweging !

perspective.brussels werd belast met de studie naar de toekomst van de wijken Heizel, Defensie en Maximiliaan-Vergote*. Er zullen openbare vergaderingen worden georganiseerd om de perimeter, de diagnose, de uitdagingen en de doelstellingen voor elke wijk te bespreken.

Heizel

Integratie van lokale en internationale troeven van de historische wijk in een ambitieus stadsproject

Defensie

Definiëren van een duurzaam stadsproject met een grootstedelijk landschapspark, een gemengde wijk, een Europese school en de nieuwe hoofdzetel van Defensie

Maximiliaan-Vergote

Aanleg van een ruim en dynamisch park te midden van de wijk om sociale, stedelijke en landschappelijke relaties te herstellen.

Doe mee !

Participatiemoment

Defensie

Op dinsdag 17 september 2019, van 19u30 tot 21u00

Jules Bordetlaan 11, Da Vinci Science Park, 1140 Evere

defensie@perspective.brussels

Heizel

Op dinsdag 17 september 2019, van 17u30 tot 19u00

Zaal Cinédoc, Paleis 2, Belgiëplein 1, 1020 Brussel

heizel@perspective.brussels

Maximiliaan-Vergote

Op dinsdag 17 september 2019, van 19u30 tot 21u00

Noordpool Centrum, Antwerpsesteenweg 208, 1000 Brussel

rpamax@perspective.brussels

Contact

Via e-mail, volgens het RPA dat u interesseert.

Met de post : perspective.brussels, Departement Territoriale Strategie,

Naamsestraat 59, 1000 Brussel

Infopunten

Vanaf 2 september tot 17 oktober 2019

Op www.perspective.brussels

Bij perspective, Naamsestraat 59, 1000 Brussel

Elke woensdag, van 13u30 tot 16u30

Elke donderdag, van 17u tot 19u (enkel op afspraak)

Elke vrijdag, van 9u30 tot 12u30

In de Stad Brussel, Anspachlaan 6, 1000 Brussel

Dinsdag 8 oktober, van 9u tot 11u30

Alleen voor de RPA Defensie : In de gemeente Evere,

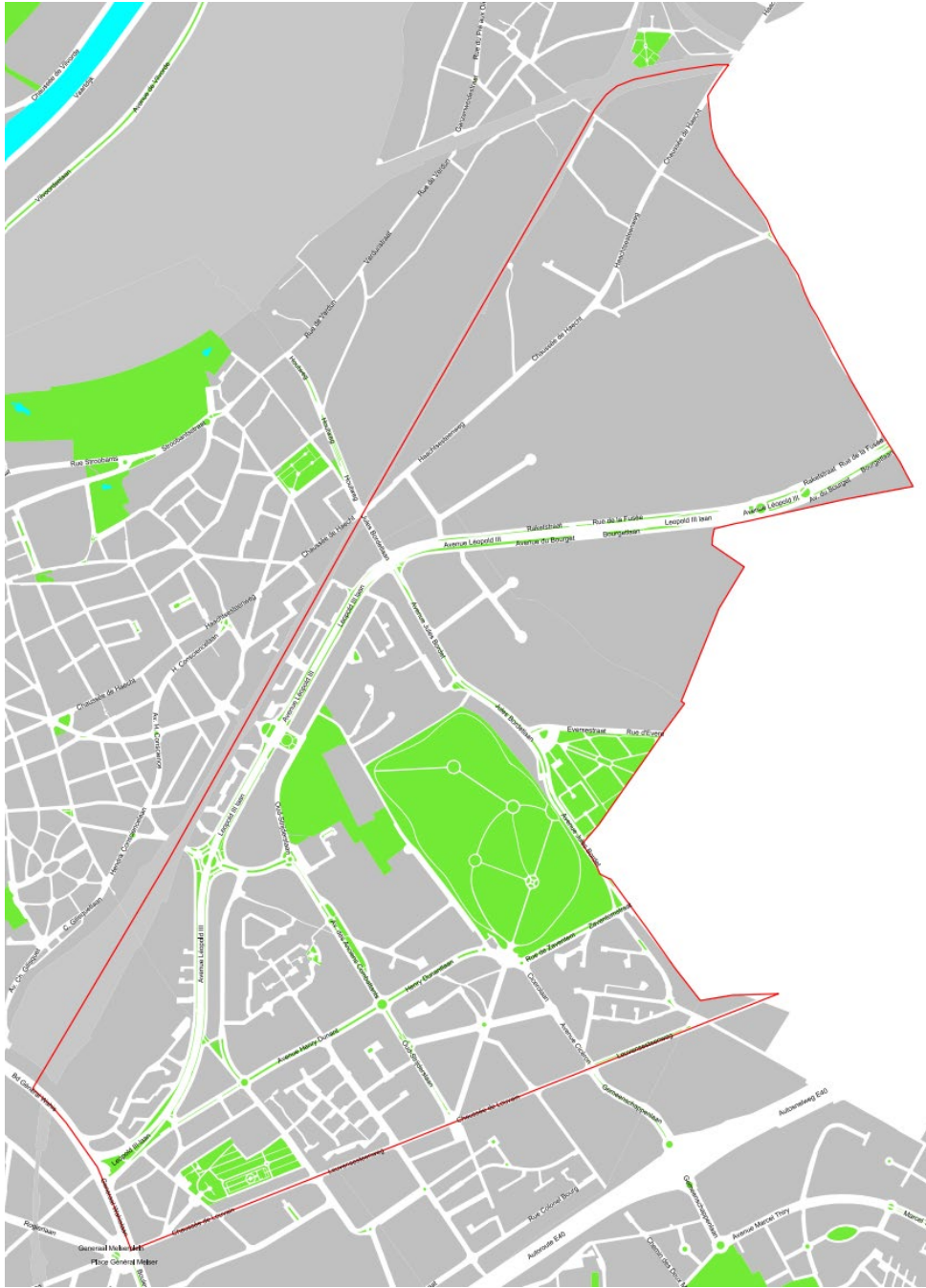
Hoedemakerssquare 10, 1140 Brussel

Dinsdag 24 september, van 17u tot 19u30

Voor bijkomende informatie, het maken van een afspraak of uitnodigingen voor de openbare vergadering :

www.perspective.brussels

Afbeelding: gebied voor de huis-aan-huisbedeling

17/09/19 19:30

**DÉFENSE
DEFENSIE**

Plan d'Aménagement Directeur
Richtplan van Aanleg

Réunion publique / Openbare vergadering

Bruxelles bouge ! Participez ! Brussel in beweging ! Doe mee !

RÉUNION DE PARTICIPATION
Avenue Jules Bordet 11, Da Vinci Science Park, 1140 Evere
Le mardi 17 septembre 2019, de 19h30 à 21h00

PERMANENCES du 2 septembre au 17 octobre 2019
Sur www.perspective.brussels
Chez perspective, rue de Namur 59, 1000 Bruxelles
Les mercredis, de 13h30 à 16h30
Les jeudis, de 17h à 19h (uniquement sur rendez-vous)
Les vendredis, de 9h30 à 12h30
À la Ville de Bruxelles, bd. Anspach 6, 1000 Bruxelles
Le mardi 8 octobre, de 9h à 11h30
À la commune d'Evere, sq. Hoedemaekers 10, 1140 Bruxelles
Le mardi 24 septembre, de 17h à 19h30

CONTACT
courriel : defense@perspective.brussels
courrier : perspective.brussels, Département
Stratégie, rue de Namur 59, 1000 Bruxelles

Informations complémentaires, prises de rendez-vous,
invitations à la réunion publique :
www.perspective.brussels

PARTICIPATIEMOMENT
Jules Bordetlaan 11, Da Vinci Science Park, 1140 Evere
Op dinsdag 17 september 2019, van 19u30 tot 21u00

INFOPUNTEN vanaf 2 september tot 17 oktober 2019
Op www.perspective.brussels
Bij perspective, Naamsestraat 59, 1000 Brussel
Elke woensdag, van 13u30 tot 16u30
Elke donderdag, van 17u tot 19u (enkel op afspraak)
Elke vrijdag, van 9u30 tot 12u30
In de Stad Brussel, Anspachlaan 6, 1000 Brussel
Dinsdag 8 oktober, van 9u tot 11u30
In de gemeente Evere, sq. Hoedemaekers 10, 1140 Brussel
Dinsdag 24 september, van 17u tot 19u30

CONTACT
e-mail : defensie@perspective.brussels
postadres : perspective.brussels, Departement
Strategie, Naamsestraat 59, 1000 Brussel

Voor bijkomende informatie, het maken van een afspraak of
uitnodigingen voor de openbare vergadering :
www.perspective.brussels

Echtfour neopostale / Verrand swevelli kuu Agvever. Chvrisio ptes Sos. Directeur gèneral / Directie algemeen beheer en Brussels -
rue de Namur / Naamsestraat 59 - 1000 Bruxelles / Brussel

Afbeelding: huis-aan-huisbedeling

III. SYNTHESE VAN DE VOORNAAMSTE OPMERKINGEN VAN HET PUBLIEK

Het publiek,

Over de RPA's in het algemeen:

- merkt op dat de RPA's niet of nauwelijks bekend zijn bij het Brusselse publiek;

Over de de begraafplaatsen van Brussel, Evere en Schaarbeek:

- stelt zich vragen bij de manier waarop de begraafplaatsen zullen worden opgenomen in de plannen en visie van het RPA Defensie, rekening houdend met het feit dat de begraafplaats van Evere ingrijpende wijzigingen zal ondergaan door de inrichting van een crematorium op deze locatie;
- vraagt zich af of de begraafplaatsen - met name die van Brussel, die een historische en esthetische waarde heeft - zouden worden ingericht als groene ruimten en of hun toegankelijkheid voor het publiek zou worden verbeterd, aangezien er momenteel slechts één ingang is en de begraafplaats om 16.00 uur sluit;

Over de mobiliteit:

- stelt vast dat de Defensie-site geïsoleerd is van Haren; vraagt zich af op welke wijze de Leopold III-laan verbonden zal worden met Haren;
- is van mening dat een pendelparking zou moeten voorzien worden binnen de perimeter van het RPA Defensie;
- is van mening dat het verbeteren van het openbaarvervoernetwerk essentieel is voor oudere mensen die zich niet meer met de fiets of met de auto verplaatsen;
- stelt zich vragen bij de impact van de geplande nieuwe tramlijn 8 tussen Woluwe en Haren en van de stelplaats te Haren op het RPA Defensie ;

Over de voorzieningen van collectief belang of van openbare diensten:

- stelt vast dat de huidige sportinfrastructuur in Evere intens wordt gebruikt en vraagt zich af of het mogelijk is om bestaande en toekomstige faciliteiten met elkaar te verbinden;
- vraagt zich af of er één of meerdere nieuwe scholen zullen worden gebouwd op de site om te beantwoorden aan de vraag hiernaar, die momenteel groter is dan het aanbod;
- vraagt zich af of de toekomstige stadswijk de mogelijkheid zal bieden om lokale energiegemeenschappen te integreren;

Over het landschap:

- vraagt zich af of er ruimte zal zijn voor stadslandbouw en wat de kwaliteit is van de grond;
- juicht het toe dat het RPA Defensie zowel de infrastructuur wil verbeteren als de biodiversiteit wil stimuleren, maar vindt dat de stedelijke infrastructuur niet de overhand mag nemen op het landschappelijk aspect van de site;

Over de geluidsoverlast van de luchthaven van Zaventem:

- is van mening dat dit het zwarte punt van de wijk is; dat deze wijk slechts leefbaar zal zijn en de omliggende groene ruimten aangenaam zullen zijn als de geluidsoverlast van de luchthaven van Zaventem serieus wordt aangepakt;

Context van het verslag: In overeenstemming met artikel 2 §1 lid 2 van het besluit van 3 mei 2018 betreffende het informatie- en participatieproces voor het publiek¹ heeft de administratie belast met de ruimtelijke planning (perspective.brussels) naar aanleiding van de publicatie van het ministerieel besluit van 7 juni 2019 dat opdracht gaf om over te gaan tot de uitwerking van een ontwerp van richtplan van aanleg voor de zone "Defensie" een informatie- en participatievergadering van het publiek georganiseerd over het bedoelde ontwerp van richtplan van aanleg (RPA) "Defensie" ("RPA Defensie"); deze vergadering vond plaats op 17 september 2019.

Voor het gemak van de lezer worden de uitwisselingen tijdens deze vergadering in chronologische volgorde vermeld.

Er werd ook besloten om tijdens de zitting te antwoorden op alle opmerkingen, suggesties en vragen die naar voren waren gebracht, ondanks het feit dat sommige buiten het kader van de vergadering vielen zoals bedoeld in voornoemd besluit van 3 mei 2018.

Dit document zal op de website van perspective.brussels worden geplaatst tot het einde van de goedkeuringsprocedure van het RPA.

-
1. V: De nieuwe wijk, gepland op de Defensie-site, ligt op het grondgebied van de Stad Brussel. De wijk is afgezonderd van Haren. Men mag niet vergeten om te voorzien in verbindingen met Haren. Hoe verbindingen creëren en de Leopold III-laan integreren?

A: De volgende fase van het proces bestaat in de publicatie van een bestek voor de lancering van de procedure tot aanwijzing van een studiebureau dat de opdracht zal krijgen het ontwerpplan om te zetten in een RPA (voor Brussel) en een GRUP (voor Vlaanderen). Dit bureau zal alle mogelijke verbindingen, o.a. met Haren, bestuderen.

2. V: Welke zijn de ambitie en de visie met betrekking tot de begraafplaatsen binnen deze perimeter? Hoe zullen ze worden opgenomen in de plannen en de visie voor dit gebied, rekening gehouden met het feit dat de begraafplaats van Evere ingrijpende wijzigingen zal ondergaan met de inrichting van een crematorium op deze locatie?

A: Er zijn al contacten gelegd met de beheerders van de begraafplaatsen, meer bepaald om de mogelijkheid te evalueren om ze in te richten en te exploiteren als genaturaliseerde begraafplaatsen, wat zou toelaten hun biodiversiteit en toegankelijkheid te verbeteren. Het studiebureau, dat perspective en Omgeving zullen aanwijzen, zal de mogelijke verbeteringen bestuderen.

3. V: Er wordt intens gebruik gemaakt van de sportinfrastructuur in Evere. Op het vlak van landschap en groene ruimten streeft men ernaar verbindingen tot stand te brengen; waarom zou er ook niet worden nagedacht over verbindingen tussen de bestaande en toekomstige sportinstallaties?

A: Interessante piste om mee te nemen bij de uitwerking van het RPA en GRUP.

4. V: Wordt er in dit RPA nagedacht over de aanleg van een pendelparking in het gebied?

A: Brussel Mobiliteit zal binnenkort een studie lanceren in verband met de pendelparking.

5. V: Denkt men erover na of overweegt men om een nieuwe school te bouwen op de site? Wanneer er vandaag een nieuwe school wordt gebouwd in Evere, is er al snel weer geen plaats meer; de nood is immers bijzonder groot.

A: perspective.brussels heeft een Dienst Scholen die een diagnose van de situatie heeft gemaakt (aanbod – vraag).

---

¹ Besluit van 3 mei 2018 betreffende het informatie- en participatieproces voor het publiek voorafgaand aan de uitwerking van de ontwerpen van de richtplannen van aanleg, B.S. van 9 juni 2018, p. 39070.

De monitoring door deze dienst zal regelmatig worden bijgewerkt zodat we er zeker van zijn dat we werken met zo actueel mogelijke statistieken. Bovendien en in de huidige stand van zaken (GBP) maakt het verstedelijkt deel langs de Leopold III-laan de inplanting van scholen mogelijk.

6. V: Is er, in de groene ruimten en in de verschillende op de site geplande functies, ruimte voor stadslandbouw? Is de grond verontreinigd? Wij zijn groentetelers in Haren maar moeten onze huidige locatie over 2 tot 3 jaar verlaten. Bent u op zoek naar partners/exploitanten? Welke zijn de beoogde oppervlakten?

A: Het aspect "stadslandbouw" zal worden behandeld in het kader van specifieke workshops waaraan Leefmilieu Brussel en de Vlaamse milieustructuur zullen deelnemen. Er zijn al eerste contacten gelegd met de vereniging Terre-en-vue.

7. V: Het is interessant te vernemen dat Bordet wordt gezien als een multimodaal knooppunt, maar wordt er ook voorzien in de verbetering van de aansluitingen tussen het openbaar vervoer en het lokale voetgangers- en fietsersnetwerk?

A: We nemen nota van deze vraag en zullen die doorgeven aan onze collega's die belast zijn met het ontwerp van RPA Bordet. Dit gezegde zijnde is uw vraag relevant, daar beide gebieden nauw met elkaar zijn verbonden.

8. V: Het is interessant dat dit plan enerzijds tot doel heeft de infrastructuur te verbeteren en anderzijds een doelstelling heeft op het vlak van landschap en biodiversiteit. Het is echter belangrijk dat de nieuwe constructies niet de overhand krijgen ten opzichte van het landschap.

A: We zijn van mening dat het in een perifeer gebied, zoals hier het geval is, mogelijk moet zijn om het aandeel onbebouwde doorlaatbare oppervlakten te verhogen.

9. V: Er wordt ook een nieuwe tramlijn gepland tussen Woluwe en Haren (met een stelplaats op deze locatie). Welke impact zal dit hebben op het grondgebied?

A: We nemen nota van deze vraag en zullen die doorgeven aan onze collega's die belast zijn met het ontwerp van RPA Bordet. Dit gezegde zijnde is uw vraag relevant, daar beide gebieden nauw met elkaar zijn verbonden.

10. V: Niet alle woningen staan op de huisvestingskaart die werd getoond tijdens de presentatie. Er liggen inzonderheid meer woningen langs de Haachtsesteenweg. Bovendien is het tracé van de spoorlijn naar Antwerpen zoals op het plan aangegeven niet juist.

A: Op de "huisvestingskaart" die werd getoond, staan enkel de openbare woningen. Andere types van huisvesting komen er niet op voor. Dit gezegd zijnde, zullen we er natuurlijk wel rekening mee houden. Globaal blijft de vaststelling van een beperkte woondichtheid (< 5.000 inw./km²) in dit deel van het gewest echter wel geldig.

11. V: Er liggen in dit gebied meerdere sportinstallaties die echter niet alle toegankelijk zijn voor het publiek. Het risico bestaat dat dit fenomeen nog groter wordt met de inplanting van een Europese school in het gebied dat het voorwerp is van het ontwerp.

A: Het principe van gedeelde sportinfrastructuur tussen het hoofdkwartier van Defensie, de Europese School en andere gebruikers is volgens ons een ideale oplossing. Er zullen daartoe, bij de uitwerking van het plan, onderhandelingen moeten worden aangeknoopt met het ministerie van Defensie en met de beheerders van de Europese School.